

BOGANMELDELSER

ALF. MARSHALL: **Industry and Trade.** (A study of industrial and business organisation and of their influence on the conditions of various classes and nations. (London 1919: Macmillan & Co.)

Professor Marshalls 2. Del kom aldrig; det synes at være en Skæbne for mangen en Værdilære. I Stedet for har han nu udsendt sin „Industry and Trade“ (870 Sider); det er paa godt og ondt en gammel Mands Bog; den har forladt Teorien, den bryder ikke nye Veje og den er rigere paa Fakta og paa en klog og erfaren Mands Dom end paa Tanker og gennemførte Analyser; ikke at det ikke er en betydelig Bog, interessant og lærerig; thi ogsaa om den engelske Økonomis „Altmeister“ gælder det, at hans Bærme kan være bedre end de andres Førstedraaber. Bogen beskriver moderne Forretnings Organisation; den er ikke en teoretisk Analyse af det økonomiske Livs Mekanik; men den fortæller, hvorledes den store Forretning bygges op, dens Opgave, Betingelser og Virkemaade; den lærer os Vekselvirkningen mellem Teknik og Økonomi og viser os f. Eks. de tekniske Grunde til, at en Forretning stræber mod en vis Størrelse og de økonomiske Grunde til, at den opnaar eller ikke opnaar denne Størrelse, eller de tekniske og økonomiske Grunde til at en Industri specialiseres (her ser vi f. Eks., hvorledes Beliggenhed, Afhængighed af Lokalk markedet, nedarvet Kapitalrigelighed fremmer eller

BOGANMELDELSER

ALF. MARSHALL: **Industry and Trade.** (A study of industrial and business organisation and of their influence on the conditions of various classes and nations. (London 1919: Macmillan & Co.)

Professor Marshalls 2. Del kom aldrig; det synes at være en Skæbne for mangen en Værdilære. I Stedet for har han nu udsendt sin „Industry and Trade“ (870 Sider); det er paa godt og ondt en gammel Mands Bog; den har forladt Teorien, den bryder ikke nye Veje og den er rigere paa Fakta og paa en klog og erfaren Mands Dom end paa Tanker og gennemførte Analyser; ikke at det ikke er en betydelig Bog, interessant og lærerig; thi ogsaa om den engelske Økonomis „Altmeister“ gælder det, at hans Bærme kan være bedre end de andres Førstedraaber. Bogen beskriver moderne Forretnings Organisation; den er ikke en teoretisk Analyse af det økonomiske Livs Mekanik; men den fortæller, hvorledes den store Forretning bygges op, dens Opgave, Betingelser og Virkemaade; den lærer os Vekselvirkningen mellem Teknik og Økonomi og viser os f. Eks. de tekniske Grunde til, at en Forretning stræber mod en vis Størrelse og de økonomiske Grunde til, at den opnaar eller ikke opnaar denne Størrelse, eller de tekniske og økonomiske Grunde til at en Industri specialiseres (her ser vi f. Eks., hvorledes Beliggenhed, Afhængighed af Lokalk markedet, nedarvet Kapitalrigelighed fremmer eller

hemmer den tekniske Tendens), eller vi ser, hvorledes Teknik og Økonomi betinger Trustens Opstaaen, og om Samvirken mellem flere Fabrikker sker efter den horisontale eller verticale Linie.

Bogens Hovedperson er „Industrikaptajnen“, den store Forretningsmand, som Forfatteren forherliger i en Overdrivelse, som søger sin Berettigelse i Socialisternes Underkendelse af Betydningen af „management“, ikke blot i den daglige Ledelse m. H. t. teknisk Kundskab, Evne til at fordele de produktive Faktorer rigtigt og Evne til at sælge Varen (hvad der i vore Dage er sværere end at lave den), men ogsaa m. H. t. det for Udviklingen nødvendige Initiativ; man kan ikke nægte, at Forfatteren har Ret i, hvor fortræffelig det engelske (og danske) Embedsmaskineri end kan være, saa er Bureaukratisme med dens Følge af juridisk Formalisme, Skrivelyst, Stivhed og Angst for det uprøvede hverken egnet til at afpasse Principet efter Tilfældet eller til at gribe og gennemføre det tekniske Fremskridt. Selv i Transportvæsenet, hvor overmaade meget taler for offentlig Drift, kan man ikke nægte, at Statsbaneledelserne kommer tilkort, hvor Tarifferne ikke bør sættes efter stive Regler, men mer eller mindre maa følge Linien: „what the traffic can bear“.

Forfatteren viser, hvorledes Haandværket i Aarhundreder havde sin Teknik sat efter Sædvane, medens nu Industrien stadig lever i en teknisk Revolution, som ikke tillader nogen Maskine at blive gammel. Han gennemgaar udførlig tre Tendenser, som vil sejre, ¹⁾ „Standardisering“, ²⁾ „scientific management“ og ³⁾ en rigtig Udfinding af Kostprisen. Enhver der har haft med Prisfastsættelse at gjøre, ved hvor svært det er for de fleste Forretningsmænd at udfinde og fordele Omkostningerne paa de forskellige Varer, samme Firma fremstiller. En Mand kan være en god Bogholder og en slet accountant.

Med „scientific management“ forstaas den Proces, hvorved Ledelsen tager saa meget som muligt Initiativ ud

af Haanden paa den enkelte underordnede og henlægger til et særligt planlæggende Kontor, der ikke blot udregner en modtagen Ordre, men ogsaa nøjagtig regner ud, hvor meget Raastof der skal til, paa hvilken Tid og Sted det skal være, og som gennem et sindrigt Kort-System følger Varen paa de forskellige Trin af Produktionsprocessen, hvis Tid er fastsat nøjagtig paa Time, og som følger hver enkelt Arbejder, der skal have med Varens Fremstilling at gøre, og giver ham hans Tid, saaledes at intet er overladt til Tilfældighed; hertil slutter sig det saakaldte Taylor-System, som udnytter Arbejderens Arbejdskraft ved at give ham en ny Arbejdsmetode, hvorved han med mindst Offer af Arbejdsenergi udfører det paalagte Arbejde. Endelig omtales, hvorledes man søger i Industrien at standardisere Metoderne og Maskinerne for til Slut at standardisere Varen. Forfatteren nævner her som Eksempel Fords Automobilfabrik og navnlig den engelske Ammunitionsindustri, hvor man havde gennemført Type-Princippet og Arbejdets Deling til dets yderste, hvorved man f. Eks. har været i Stand til at anvende Kvinder til Arbejde, der før Krigen krævede ret uddannede Folk: man gjorde f. Eks. det at lave og prøve Skruegange (med en Nøjagtighed af $\frac{1}{100}$ af en Millimeter) baade ved Fabrikationen og ved Prøvelsen til et Repeterarbejde, hvor samme Person uafbrudt er beskæftiget ved samme Proces.

Forf. vender sig til det vigtige Salgsproblem, klar paa at den kostbare Varefordeling er den moderne Økonomis Achilleshæl, og gør dér gode Bemærkninger om Stormagasiner, Avertering og Mellemmænd. Et stort Afsnit fylder Læren om Monopolet; han giver dets Historie i forskellige Lande, heldigvis ikke i Statistik og Aarstal, men beskriver Monopolets Politik og dets Indflydelse paa Omsætning, Pris, Udnyttelse af Biprodukter, Fabrikationsmetoder og Specialisering; hertil knytter han en Undersøgelse af Jernbaneorganisation og Jernbanetakster, der er fyldig nok til at være en hel Jernbanepolitik.

Som Ramme om Bogen er der givet den industrielle Udviklingshistorie i de forskellige Lande og en Vurdering af de Aarsager, der har givet Staterne en forskellig Industri og en forskellig industriel Organisation.

Bogen indeholder umaadelig mange Emner, og medens det ikke vil være svært for hvert enkelt af disse Emner at angive Specialværker, som lærer os mere end Professor Marshall gør, vil det være vanskeligt at finde en Bog, som behandler saa mange Emner saa klart og lærerigt som den foreliggende. Forfatteren har trods Sygelighed været en umaadelig flittig Mand, og mange Gange bryder hos ham Tænkeren og Teoretikeren igennem, givende en skarp Analyse og skabende den Synthese, uden hvilken en Bog kun er Avisartikler.

Forfatteren er med Aarene bleven konservativ, men han følger stadig de nye Bevægelser, og hans Kritik af Gilde-Socialismen er baade forstaaende overfor de Idéer, der ligger bag den, og tilstrækkelig haard overfor dens Mangel paa Forstaaelse af, at det til syvende og sidst er særligt udrustede Enkeltmænds Hjerner, der skal bære det tekniske og økonomiske Fremskridt. Maalet er, som jeg engang hørte en Sociolog sige, ikke at udrydde den store Forretningsmand — thi vi har Brug for ham — men at hæve ham ud af hans snævre finansielle Interessessfære og i at gøre ham i højere Grad til et socialt Væsen, eller om man vil: at give ham Viljen til at være ikke Samfundets Tyran, men dets Tjener.

Jeg anbefaler Bogen ikke blot til Studenter, men ogsaa til alle Forretningsmænd; der er ingen Ben i den; den kan læses i en Gyngestol, og den vil maaske kunne give Forretningsmænd Idéer, som baade de selv og det danske Samfund kan profitere af.

Dr. L. V. Birck.